

"Mecul-i ilahi" ve "makdur-i ilahi" kavramlarını izah eder misiniz?

Mec'ul: Kelime olarak yapılmış, meydana çıkarılmış, ikame ve ihdas olunmuş olan demektir. İstilahta ise mec'ul kudret sıfatı tecelli ve taalluk etmeden itibari ve nispi bir varlık kazanmış şeylere denir ki, ruhun cevher ve iradenin meyalan veya meyalandaki tasarruf kısmı buna misaldir.

Makdur: Takdir olunmuş, Allah'ın takdiri ve daha evvelden takdir olunmuş ve tasarlanmış demektir. **Takdir** daha genel bir ifadedir, **mec'ul** kavramını da içine alıyor. Takdir Allah'ın irade ve meşietine baktığı için hiçbir şey takdirin haricinde kalmaz; yani varlık sahasında ne var ne yok her şey onun takdir ve tercihi ile varlık kazanmış demektir. Buna irade ve ruhunun cevher kısmı da dahildir.

Mec'ul ve **mahluk** kavramlarına ışık tutacak bazı izahatlar yapalım. Biz mec'ul kavramının karşılığı olarak makdur değil mahluku tercih ediyoruz. Zira makdur geniş ve umumi bir kavramdır ama mahluk ve mec'ul hususi ve özel bir kavramdır. Bu sebeple makdur mec'ul kavramının zıddı ya da muadili değildir.

Bir bina yapılırken usta binanın sağ sol, aşağı yukarı, alt üst, doğu batı gibi izafi yönlerini çekiç ve iş araçları ile çakmaz. Bina vücut buldukça bu izafi kavramlar da bununla beraber terettübi olarak belirmeye ve tebayüne başlarlar. Ustanın çekici ile yapılmadıkları için bir fayans ve tuğla gibi mevcut sayılmazlar. Ama bir fayans veya tuğla gibi mevcut olmamaları, tamamen yok ve hiç oldukları anlamına da gelmez. Birisine sorulsa binanın sağ neresi diye adam hemen gösterir, şayet yok ve hiç olsa idi adam nasıl gösterecekti. Zira aslı olmayan bir şey ne ispat edilebilir, ne de gösterilebilir. Demek adamın binanın sağını göstermesi izafi de olsa bir varlığının olduğunu gösterir.

İnsan mahiyeti de bir bina gibidir. İnsan binası inşa olunurken, bu binaya müterettib çok nisbi ve izafi hatlar ve kıyas araçları mevcudiyetsiz ve cisimsiz olarak varlık sahasına çıkarlar. Bunların Allah tarafından insan mahiyetine takılmasının sebebi ise; bu farazi hatlar ile Allah'ın mutlak ve idrak ve ihatası imkansız olan isim ve sıfatlarını bir nebze kıyas ile anlamak içindir. İnsana verilmiş olan benlik, yani sahiplenme duygusu ile insan cüzi ilim, irade, kudret gibi şeyleri kıyas ederek, Allah'ın külli ilim, irade, kudret gibi mutlak sıfatlarını anlamaya çalışır.

İnsan ruhunda da benzer manalar vardır. Yani mahlukata konu olan yönü var olmayan yönü var. Ruhun mahluk olan yönü hayvani olarak tarif edilen yönüdür. Mahluk olmayan yönü ise itibari ve nisbi alemdeki yönüdür. Yoksa mahluk değilse İlahtır anlamına gelen bir önerme burada geçerli olmaz. Zira mahluk ile İlahlık arasında varlıklarda mevcuttur. İrade ve ruhun cevher kısmı buna örnek olarak

---

verilebilir. Yukarda verdiğimiz örnekte olduğu gibi binanın her yönü mahluk ve cisim değildir. Ustanın eli ile yaptıkları mahluk ve cisimdir ama terettbi olarak meydana gelen nispi varlıklar ise mec'uldür. Yani mahluk olarak değil tasarlanmış olarak varlık türündendir.

Ruhun emir alemindeki cevher kısmı mec'uldür, yani kudretsiz olarak varlık sahasına çıkmıştır, geri kalan hayvani ve sair aksamı ise mahluktur, yani kudretin tecellisi ile vücut bulmuştur. Ama hepsi takdir edilmiştir takdirsiz hiçbir şey vuku bulmaz.